

Dochodzenie roszczeń polskich przedsiębiorców w postępowaniu cywilnym przed austriackimi sądami powszechnymi z uwzględnieniem europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń oraz europejskiego postępowania nakazowego

Właściwość sądu

Postępowanie cywilne przed austriackimi sądami w pierwszej instancji odbywa się przed **sądami rejonowymi (Bezirksgerichte)** lub **okręgowymi (Landesgerichte)**. Na podstawie przepisów o właściwości rzeczowej określa się czy władnym do rozpatrzenia sprawy w pierwszej instancji jest sąd rejonowy czy okręgowy. Poza Wiedniem, który posiada zarówno osobny **sąd rejonowy do spraw gospodarczych (Bezirksgericht für Handelssachen Wien)** jak i osobny **sąd okręgowy do spraw gospodarczych (Handelsgericht Wien)**, sądy rejonowe i okręgowe rozpoznają również w sprawach gospodarczych w trybie postępowania odrębnego.

Właściwość sądu wyznacza się zasadniczo wedle wartości przedmiotu sporu (**właściwość rzeczowa**) oraz wedle miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu strony pozwanej (**właściwość miejscowa**), o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. Specjalne regulacje przewidują tzw. **właściwość wyłączną** (m.in. w sprawach konsumenckich, lokalowych, wybranych nieruchomościowych), która wyłącza właściwość miejscową ogólną. Istnieje także możliwość uzgodnienia właściwości sądu, który według ustawy nie byłby miejscowo właściwy (**właściwość umowna**). W tym celu strony już przy sporządzaniu umowy mogą zawrzeć w niej specjalną klauzulę dotyczącą właściwości sądu do sporów z umowy.

Poza nielicznymi wyjątkami **sądy rejonowe** rozpoznają we wszystkich sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 15.000 EUR. Sądy rejonowe posiadają ponadto tzw. **właściwość własną (Eigenzuständigkeit)** w sprawach rodzinnych oraz lokalowych. W ramach właściwości własnej sądy rejonowe są właściwe niezależnie od wartości przedmiotu sporu, czyli mogą rozpoznawać również np. o rozwodzie, w którym dochodzi do podziału mienia ruchomego i nieruchomego wartości sięgającej miliony Euro i więcej.

Jako sądy pierwszej instancji **sądy okręgowe** są właściwe we wszystkich sprawach, które nie są objęte właściwością sądów rejonowych. W większości spraw, w których sądy rejonowe są właściwe w pierwszej instancji, sądy okręgowe sprawują funkcję sądów apelacyjnych. Sądy okręgowe są ponadto odpowiedzialne za prowadzenie **rejstru handlowego (Firmenbuch)**.

Obowiązek adwokacki i koszty procesu

Do **reprezentowania stron przed sądami powszechnymi oraz gospodarczymi** w Austrii powołani są wyłącznie adwokaci. Austriacki system prawny nie zna natomiast pojęcia radcy prawnego. Z nielicznymi wyjątkami **przymus adwokacki** obowiązuje strony od wartości przedmiotu sporu wysokości **5.000 EUR**. W sprawach z niższym przedmiotem wartości sporu oraz w wybranych sprawach rodzinnych oraz lokalowych strony same posiadają zdolność postulacyjną, czyli zdolność do osobistego podejmowania czynności procesowych. Przed **sądami apelacyjnymi** obowiązuje z kolei bezwzględny **przymus adwokacki**.

W pierwszej instancji w chwili wniesienia pozwu należy uiścić sądową **opłatę stałą (Pauschalgebühr)**, która odnosi się do całości postępowania. Wysokość opłaty jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu. W drugiej lub trzeciej instancji opłatę należy uiścić z chwilą złożenia apelacji.

Wynagrodzenie adwokata zależy od dowolnej umowy między klientem i prawnikiem. Z reguły ustalana jest **stawka godzinowa**, stawka stała bądź wynagrodzenie ryczałtowe. **Stawka stała** jest oparta o taryfikator usług adwokackich (Rechtsanwaltstarifgesetz), przy czym wynagrodzenie zależy od wysokości wartości przedmiotu sporu i pojedynczych usług świadczonych przez adwokata. **Wynagrodzenie ryczałtowe** może określać dowolną kwotę ustaloną między klientem i adwokatem, niedopuszczalne jest jedynie uzgodnienie udziału z wartości wygranej sprawy jako wynagrodzenie dla prawnika. O ile sposób wynagrodzenia nie został wyraźnie określony między klientem i adwokatem, przyjmuje się, że wynagrodzenie zostało uzgodnione w oparciu o taryfikator usług adwokackich (Rechtsanwaltstarifgesetz).

Wynagrodzenie według taryfikatora usług adwokackich jest również – niezależnie jaka konkretna forma wynagrodzenia została uzgodniona między klientem i adwokatem - jedyną podstawą zwrotu kosztów procesowych od strony przegrywającej postępowanie sądowe. Austriacki kodeks postępowania cywilnego (Zivilprozessordnung) przewiduje, że w postępowaniu cywilnym sąd określa jaką część kosztów strona przegrywająca musi zwrócić stronie wygrywającej. Przy obliczaniu zwrotu kosztów uwzględnia się wartość przedmiotu sporu oraz czas trwania sprawy i charakter świadczonych usług na podstawie taryfikatora usług adwokackich.

Złożenie pozwu

Polski przedsiębiorca posiadający roszczenia wobec austriackiego kontrahenta może wybierać pomiędzy kilkoma narzędziami procesowymi. Dochodząc swoich roszczeń od dłużnika znajdującego się na terenie Austrii polski wierzyciel może skorzystać z **austriackiego procesu rozpoznawczego** (w tym przede wszystkim **austriackiego postępowania upominawczo-nakazowego**) lub - jeśli spełnione są przesłanki - z **postępowania do wydania europejskiego nakazu zapłaty**. Jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 2.000 EUR wierzyciel może skorzystać także z **europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń**.

Austriackie postępowanie upominawczo-nakazowe i regularny proces rozpoznawczy

W przypadkach w których powód dochodzi wyłącznie **roszczenia pieniężnego nie przekraczającego 75.000 EUR** austriacki kodeks postępowania cywilnego przewiduje bezwzględnie **postępowanie upominawczo-nakazowe**. W przeciwieństwie zatem do polskiego postępowania, austriackie **postępowanie upominawczo-nakazowe** nie jest jedynie fakultatywne, lecz przy spełnieniu kryteriów określonych w ustawie **obowiązkowe**.

Postępowanie upominawczo-nakazowe może być przeprowadzone zarówno przed sądami rejonowymi (roszczenia pieniężne do 15.000 EUR) jak i okręgowymi (roszczenia pieniężne

między 15.000 EUR i 75.000 EUR). Właściwość miejscową sądów ustalają wyżej wymienione reguły ogólne.

W austriackim postępowaniu upominawczo-nakazowym pozew o wydanie nakazu zapłaty można złożyć przy użyciu formularza. Ponadto pozew jest zazwyczaj wnoszony do sądu przez adwokata na drodze komunikacji elektronicznej (**elektronischer Rechtsverkehr**). Po wniesieniu pozwu sąd rozpatrujący sprawę w pierwszej kolejności bada czy spełnione są wymogi formalne. Jeżeli sąd uzna warunki formalne za spełnione, wówczas wydaje na podstawie informacji przekazanych przez powoda **warunkowy nakaz zapłaty (Bedingter Zahlungsbefehl)**. Wydając nakaz zapłaty sąd orzeka, że pozwany ma w ciągu **14 dni** od dnia doręczenia nakazu **zaspokoić roszczenie** powoda w całości wraz z określonymi odsetkami i kosztami postępowania albo **zgłosić w terminie czterech tygodni sprzeciw (Einspruch)**.

Nakaz zapłaty przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu ma skutki prawomocnego wyroku i zostaje przez sąd automatycznie zaopatrzone w klauzulę wykonalności a następnie doręczony stronom postępowania. W razie skutecznego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty z kolei traci moc. Wówczas postępowanie upominawczo-nakazowe przekształca się w **regularny proces rozpoznawczy** przed sądem, który uprzednio wydał warunkowy nakaz zapłaty. Sąd wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie powodowi sprzeciwu razem z wezwaniem na rozprawę.

O ile powód nie dochodzi wyłącznie roszczeń pieniężnych lub roszczenia przekraczają kwotę 75.000 EUR roszczenie musi być dochodzone na drodze regularnego procesu rozpoznawczego. **Proces rozpoznawczy** zostaje wszczęty poprzez **wniesienie pozwu** zawierającego dokładnie określone żądanie wraz z krótkim opisem okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy. W postępowaniu **przed sądem rejonowym** pozew jest dostarczany pozwanemu wraz z **wezwaniami na rozprawę**. Natomiast w postępowaniu **przed sądem okręgowym** sąd doręcza pozwanemu pozew z wezwaniem do złożenia w terminie czterech tygodni **odpowiedzi na pozew**. Sąd wyznacza wówczas pierwszy termin rozprawy dopiero po otrzymaniu odpowiedzi na pozew. Ponadto strony postępowania mają możliwość do wystosowania tzw. **pisma procesowego przygotowawczego (vorbereitender Schriftsatz)** w terminie siedmiu dni przed pierwszym posiedzeniem sądu. Pismo procesowe przygotowawcze z reguły zawiera szczegółowy opis okoliczności faktycznych oraz precyzyjne określenie wniosków dowodowych i argumentów prawnych.

Zasadniczo posiedzenia sądu w postępowaniu cywilnym oraz gospodarczym są jawne, wyjątki istnieją przede wszystkim w sprawach rodzinnych, które odbywają się bez udziału publiczności w ramach posiedzeń niejawnych. Pierwszy odbywający się przed sądem termin posiedzenia sądu służy przede wszystkim uzgodnieniu programu procesowego oraz próbie pojednania stron.

Liczba kolejnych posiedzeń sądowych jest nieograniczona, w praktyce austriackie sądy, w miarę możliwości, starają się przeprowadzić całe postępowanie dowodowe w nie więcej niż dwóch lub trzech terminach, w sprawach mniej złożonych niekiedy nawet w jednym terminie.

Po zakończeniu postępowania dowodowego, do którego należą przesłuchanie stron oraz świadków, ocena dokumentów prywatnych i urzędowych, ewentualnie oględziny, a w określonych przypadkach także zaciągnięcie opinii biegłego sądowego (w przypadkach złożonego charakteru sprawy), **sąd zamyka posiedzenie**.

Mimo iż austriacki kodeks postępowania cywilnego przewiduje wydanie i ogłoszenie wyroku ustnego zaraz po zakończeniu ostatniego posiedzenia, sądy praktycznie bez wyjątku zastrzegają sobie możliwość wydania pisemnego wyroku wraz z jego pisemnym uzasadnieniem. W praktyce skutkuje to tym, że wyroki doręczane są często dopiero miesiące po zamknięciu posiedzenia sądu.

Od terminu doręczenia wyroku stronom przysługują **cztery tygodnie** do wniesienia apelacji do sądu, który wydał zaskarżony wyrok. Wyrok staje się natomiast prawomocny jeżeli strony postępowania nie skorzystają w terminie z możliwości odwołania się od wyroku. Na wniosek zainteresowanej strony sąd zaopatruje wówczas wyrok w klauzulę wykonalności.

Europejski nakaz zapłaty

Alternatywnie do wyżej opisanego postępowania wedle reguł austriackiego prawa procesowego istnieje opcjonalna możliwość posłużenia się postępowaniem prowadzącym do wystawienia przez sąd europejskiego nakazu zapłaty.

Celem **europejskiego nakazu zapłaty** jest uproszczenie, przyśpieszenie i ograniczenie kosztów postępowania sądowego w **sprawach transgranicznych** w państwach członkowskich (z wyjątkiem Danii) dotyczących **bezsportnych roszczeń** pieniężnych w **sprawach cywilnych i handlowych**.

Jako **transgraniczne** pojmowane są sprawy, w których przynajmniej jedna ze stron ma miejsce zamieszkania lub miejsce stałego pobytu w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie sądu rozpoznającego sprawę.

Możliwość posłużenia się europejskim nakazem zapłaty jest jednakże ograniczona do **spraw cywilnych i handlowych** i nie znajduje zastosowania do spraw skarbowych, celnych lub administracyjnych. Ponadto nakaz zapłaty nie znajduje m. in. zastosowania w sprawach dotyczących praw majątkowych wynikających ze stosunków małżeńskich, testamentów i dziedziczenia, upadłości lub postępowania związanego z likwidacją niewypłacalnych spółek lub innych osób prawnych.

Pozew o wydanie **europejskiego nakazu zapłaty** składa się przy użyciu formularzy i jest wnoszony w formie papierowej lub za pomocą innego środka komunikacji, w tym komunikacji elektronicznej. W przeciwieństwie do powyżej opisanego postępowania w ramach austriackiego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczo-nakazowym, jak i również w przeciwieństwie do niżej opisanego europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń, **kwota pozwu** o wydanie europejskiego nakazu **jest nieograniczona**.

Na podstawie pozwu o wydanie europejskiego nakazu zapłaty sąd rozpatrujący sprawę (na terenie Austrii wyłącznie odpowiedzialny za wydanie europejskiego nakazu zapłaty jest sąd

rejonowy do spraw gospodarczych w Wiedniu, Bezirksgericht für Handelssachen Wien) bada czy spełnione są formalne wymogi. Jeżeli te warunki są spełnione sąd zwykle w terminie 30 dni od wniesienia pozwu wydaje europejski nakaz zapłaty, który zostaje bezzwłocznie dostarczony pozwanemu. Nakaz wydawany jest wyłącznie na podstawie informacji przekazanych przez powoda i niezweryfikowanych przez sąd.

Pozwany posiada możliwość zaakceptowania nakazu zapłaty (co redukuje koszt postępowania) bądź w terminie 30 dni od doręczenia nakazu wnieść do sądu sprzeciw. W sprzeciwie pozwany wskazuje, bez konieczności precyzowania powodów, że kwestionuje roszczenie, przez co nakaz zapłaty automatycznie traci moc. Dalsze postępowanie odbywa się jako regularny proces przed sądem właściwym, który z reguły wyznacza się miejscem zamieszkania lub miejscem stałego pobytu pozwanego na terenie Austrii.

Jeżeli z kolei do sądu (w 30-dniowym terminie) nie wpłynie sprzeciw, to niekwestionowany nakaz zapłaty prowadzi do niezwłocznego stwierdzenia przez sąd **wykonalności europejskiego nakazu zapłaty**. Europejski nakaz zapłaty, który stał się wykonalny w państwie członkowskim wydania, jest uznawany i wykonywany w innych państwach członkowskich bez potrzeby stwierdzania wykonalności i bez możliwości sprzeciwienia się jego uznaniu.

Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń

Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń znajduje zastosowanie do **transgranicznych spraw cywilnych i gospodarczych**, bez względu na rodzaj sądu lub trybunału, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu z wyłączeniem wszystkich odsetek, wydatków i nakładów nie przekracza **2.000 EUR**.

W odróżnieniu od powyżej opisanego postępowania do uzyskania europejskiego nakazu zapłaty **europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń** obejmuje **zarówno roszczenia bezsporne jak i sporne**, jest za to ograniczone wartością przedmiotu sporu.

Posiadając roszczenie bezsporne, nie przekraczające 2.000 EUR, wierzyciel może zatem wybierać między **europejskim postępowaniem nakazowym** oraz **europejskim postępowaniem w sprawie drobnych roszczeń** lub posłużyć się **krajowym postępowaniem nakazowym** państwa członkowskiego miejsca zamieszkania bądź stałego pobytu dłużnika.

Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń jest postępowaniem pisemnym. Powód wszczyna postępowanie wypełniając formularz bezpośrednio składając go we właściwym sądzie. Sąd przeprowadza rozprawę, jeśli uznaje to za konieczne lub jeśli wnosi o to jedna ze stron. Sąd może oddalić taki wniosek, jeżeli uzna, że w odniesieniu do okoliczności towarzyszących danej sprawie, rozprawa nie jest konieczna do rzetelnego przeprowadzenia sprawy.

Pozwany posiada możliwość złożenia odpowiedzi w terminie 30 dni od doręczenia pozwu. W razie upływu terminu bez złożenia odpowiedzi, sąd bezzwłocznie wydaje orzeczenie bez przeprowadzenia dalszego postępowania.

W przypadku otrzymania odpowiedzi pozwanego w wyznaczonym terminie sąd żąda od stron przedstawienia dalszych szczegółowych informacji, przeprowadza postępowanie dowodowe lub wzywa strony na rozprawę. W końcu w terminie 30 dni od dnia zamknięcia rozprawy sąd wydaje orzeczenie.

Orzeczenie wydane w państwie członkowskim w ramach **uropejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń** jest **uznawane i wykonywane** w innym państwie członkowskim na tych samych warunkach co orzeczenie wydane w państwie członkowskim wykonania oraz **bez potrzeby stwierdzania wykonalności** oraz **bez możliwości sprzeciwienia się co do jego uznania**.

Autorem opracowania jest Mag. Rafael Sokolski, adwokat w Austrii, posługujący się także biegle językiem polskim, członek Wiedeńskiej Izby Adwokackiej.

Mag. Rafael Sokolski jest partnerem kancelarii Sokolski Madany Rechtsanwälte OG i specjalizuje się w prawie cywilnym i gospodarczym oraz w reprezentowaniu przedsiębiorców i klientów indywidualnych w procesach cywilnych przed sądami powszechnymi i arbitrażowymi.

Treść opracowania ma charakter jedynie informacyjny, nie jest wyczerpująca i nie stanowi porady prawnej.

sokolski | madany
rechtsanwälte

1060 Wien, Otto Bauer Gasse 4/4

T: +43 1 58 111 75

F: +43 1 58 111 75 – 89

E: office@smr-law.at

W: www.smr-law.at